

4. „Свет је творевина нашег ума”: конструктивистичко учење у оквиру ЕДЦ/ХРЕ²¹

Док читамо причу из књиге, у глави стварамо нешто слично филму. Додајемо детаље и сцене које аутор наговештава или изоставља, можда чак замишљамо и лица појединих јунака. Нека дела на нашу машту остављају толико снажан утисак да смо разочарани ако икад погледамо „прави” филм снимљен по тој причи. Наша машта је произвела знатно бољи и он је јединствен, јер машта сваког читаоца ствара другачији „филм”.

Ово је само један пример на који начин је „свет творевина нашег ума”. Свет у коме живимо је свет каквим га доживљавамо – сачињен од слика, искустава, идеја и мишљења које ми о њему стварамо. Док уче, људи желе да схвате смисао онога што читају или чују – желе то да разумеју. Један научник је људски мозак окарактерисао као „машину у потрази за значењем”. Ствари које немају смисла морају се на неки начин довести у ред. Уколико нека информација недостаје, морамо је или некако пронаћи, или нагађањем попунити ту празнину.²²

Када стекну одређено искуство, наставници схватају да после предавања сваки ученик прима и памти другачију поруку. Неки ученици ће се примљених информација сећати и као одрасли људи јер су на њих оставиле снажан утисак, други ће их заборавити можда већ следећег јутра јер их нису могли повезати са постојећим знањем или системом вредности. Из конструктивистичког угла, важно је оно што се догађа у главама ученика.

Конструктивизам учење схвата као изразито индивидуализован процес:

- Ученици конструишу, реформишу или стварају структуре значења. Нове информације се повезују са оним што ученик већ зна или разуме.
- Ученици долазе на час ЕДЦ/ХРЕ са својим личним биографијама и искуствима.
- Родна, класна, старосна и етничка припадност или верско уверење и друга обележја идентита могу утицати на схватања ученика.
- Ми имамо различите облике интелигенције који у великој мери превазилазе конвенционално схватање интелигенције као способности ученика за математику или језике.²³
- Не постоји апсолутни стандард личне или политичке релевантности.

Конструктивистичко учење се може додатно поделити у три поткатегорије, а наставник игра значајну улогу у њиховом спровођењу.

4.1 Ученици „конструишу” значење – откривају и стварају нешто ново

Наставници могу подржати своје ученике у конструисању смисла/значења, односно при откривању/стварању новог, тако што, поред осталог:

- стварају могућности и поводе за активно учење;
- осмишљавају подстицајне, захтевне и провокативне задатке;
- спроводе наставу уз помоћ средстава и начина преношења информација (предавања) који представљају предмет учења;
- охрабрују и подстичу самопоштовање ученика.

²¹ За исцрпнију обраду теме види Приручник IV из ове едиције.

²² Видети Gollob R. и Kларf P. (уредници) (2008), ЕДЦ/ХРЕ Приручник III, Поглавље 1, *Стереотипи и предрасуде. Шта је идентитет? Како ја видим друге, како они виде мене?*, Стразбур, стр. 19-38.

²³ Видети рад Хауарда Гарднера (Howard Gardner) о различитим врстама интелигенције.

4.2 Ученици „реконструишу” оно што су научили – примењују и тестирају научено

Ово је, у великој мери, уобичајен, свакодневни процес, али у контексту школе остварују га наставници тако што, поред осталог:

- осмишљавају захтевне и применљиве задатке, делом пројекте усмерене на стварање "производа" у које спадају плакати, презентације, изложбе итд.
- омогућавају размену, презентацију и дискусију;
- нуде или захтевају рад на различитим врстама документације (нпр. портфолија);
- спроводе формално тестирање и оцењивање.

4.3 Ученици „деконструишу”, или критикују, сопствене или резултате других ученика

Без овог елемента критичког преиспитивања и тестирања сваки процес учења би остао небитан за друштво, уз опасност да протраћи и упропасти ресурсе како друштва, тако и појединаца. Наставник је у могућности да то спречи тако што ће:

- кроз наставу предвидети и реализовати промишљање учења и рада;
- заједно са ученицима разрадити и организовати смернице и претпоставке за критичко преиспитивање засновано на одређеним критеријумима, као и евалуацију успешности учења;
- дати лични допринос изградњи демократске и фер дискусије, као и културе повратног информисања.